

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Matúškova 21, 833 16 Bratislava

**Národný pohotovostný plán pre prípad podozrenia a výskytu
prioritného škodcu *Anoplophora chinensis***

Predložil:
Ing. Štefánia Buschbacher
generálna riaditeľka ÚKSÚP

Schválil:
Prof. MVDr. Jozef Bíreš, DrSc.
Minister pôdohospodárstva
a rozvoja vidieka SR

Bratislava, júl 2023

Obsah

Úvod.....	3
1. Zoznam skratiek a pojmy	4
2. Legislatíva	4
3. Popis <i>Anoplophora chinensis</i>	5
4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov .	6
5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb	9
6. Podozrenie z výskytu <i>Anoplophora chinensis</i>	9
7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu <i>Anoplophora chinensis</i>	10
8. Diagnostické laboratóriá	10
9. Potvrdenie výskytu <i>Anoplophora chinensis</i>	11
10. Geografické určenie vymedzenej oblasti	12
11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte <i>Anoplophora chinensis</i>	15
12. Dohľad a eradikácia	15
13. Rastlinolekárske opatrenia	16
14. Prieskumy vymedzených oblastí pre <i>Anoplophora chinensis</i>	18
15. Zrušenie vymedzenej oblasti	19
16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania	19
17. Zásady odbornej prípravy a školení	19
18. Finančné zabezpečenie	19
19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrení	20
20. Platnosť	20
Príloha č. 1 - Obrazová príloha <i>Anoplophora chinensis</i>	21
Príloha č. 2 - Zoznam pomôcok pre prácu v teréne	23
Príloha č. 3 - Možnosti ochrany	24

Úvod

Cieľom vypracovania a schválenia Národného pohotovostného plánu pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu Únie *Anoplophora chinensis* je zabezpečiť rýchlu a účinnú reakciu v prípade podozrenia alebo potvrdenia výskytu prioritného škodcu *Anoplophora chinensis* na území Slovenskej republiky. *Anoplophora chinensis* patrí medzi prioritných škodcov Únie a na území Únie má neprijateľný hospodársky, environmentálny či sociálny vplyv. Právny rámec na kontrolu škodcu *Anoplophora chinensis* je obsiahnutý v legislatívnych predpisoch EÚ a národnej legislatíve.

Prípravu NPP zabezpečil Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave. NPP je podľa potreby vyhodnocovaný a aktualizovaný.

Orgány štátnej správy v rastlinolekárskej oblasti podľa § 4 a 5 zákona č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“) majú zákonné právomoci na zabezpečenie účinných, preventívnych, monitorovacích a eradikačných opatrení na uplatňovanie tohto národného pohotovostného plánu zverejnené v príslušnej legislatíve EÚ a národnej legislatíve.

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v súlade s § 4 písm. g) zákona č. 405/2011 predkladá MPRV SR opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Anoplophora chinensis*. Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v súlade s § 3 písm. l) prvý bod zákona č. 405/2011 vyhlasuje vo Vestníku Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky opatrenie na predchádzanie výskytu a rozšírenia škodlivého organizmu *Anoplophora chinensis*.

Na účely tohto NPP sa používajú pojmy uvedené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES v platnom znení.

1. Zoznam skratiek a pojmy

Skratky:

EFSA - Európsky úrad pre bezpečnosť potravín

EPPO – Európska a stredoziemská organizácia na ochranu rastlín,

EÚ – Európska únia

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

NLC – Národné lesnícke centrum

NPP – Národný pohotovostný plán

OKOR – oddelenie kontroly ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho

OOR – odbor ochrany rastlín Ústredného kontrolného a skúšobného ústavu poľnohospodárskeho

SCoPAFF – Stály výbor pre rastliny, zvieratá, potraviny a krmivá, sekcia zdravie rastlín

SR – Slovenská republika

TSÚP – Technický a skúšobný ústav pôdohospodársky

ÚKSÚP – Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky

ISPM č. 5 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Slovník rastlinolekárskeho termínov“

ISPM č. 9 – medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Pokyny pre programy eradikácie škodlivých organizmov“

ISPM č. 14 - medzinárodná norma pre rastlinolekárske opatrenia „Uplatnenie integrovaných opatrení systémovému prístupu pri riadení rizika škodlivých organizmov“

Pojmy:

a) „špecifikované rastliny“ sú rastliny určené na výsadbu, ktoré majú stonku alebo koreňový kŕčok s priemerom 1 cm alebo viac v najhrubšej časti a ktoré patria k druhu *Acer* spp., *Aesculus hippocastanum*, *Alnus* spp., *Betula* spp., *Carpinus* spp., *Citrus* spp., *Cornus* spp., *Corylus* spp., *Cotoneaster* spp., *Crataegus* spp., *Fagus* spp., *Lagerstroemia* spp., *Malus* spp., *Melia* spp., *Ostrya* spp., *Photinia* spp., *Platanus* spp., *Populus* spp., *Prunus laurocerasus*, *Pyrus* spp., *Rosa* spp., *Salix* spp., *Ulmus* spp. a *Vaccinium corymbosum*;

b) „miesto výroby“ je miesto výroby definované v ISPM č. 5

c) „hostiteľské rastliny“ sú rastliny určené na výsadbu, ktoré majú stonku alebo koreňový kŕčok s priemerom 1 cm alebo viac v najhrubšej časti a ktoré patria k druhu *Acer* spp., *Aesculus hippocastanum*, *Alnus* spp., *Betula* spp., *Carpinus* spp., *Chaenomeles* spp., *Citrus* spp., *Cornus* spp., *Corylus* spp., *Cotoneaster* spp., *Crataegus* spp., *Cryptomeria* spp., *Fagus* spp., *Ficus* spp., *Hibiscus* spp., *Lagerstroemia* spp., *Malus* spp., *Melia* spp., *Morus* spp., *Ostrya* spp., *Parrotia* spp., *Photinia* spp., *Platanus* spp., *Populus* spp., *Prunus laurocerasus*, *Pyrus* spp., *Rosa* spp., *Salix* spp., *Ulmus* spp. a *Vaccinium corymbosum*

d) „indikátorové rastliny“ sú špecifikované rastliny osobitne vysadené na podporu včasnej detekcie výskytu *Anoplophora chinensis* a používané na účely prieskumu.

2. Legislatíva

- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2022/2095 z 28. októbra 2022, ktorým sa stanovujú opatrenia na zabránenie zavlečeniu organizmu *Anoplophora chinensis* (Forster) na územie Únie, jeho usídleniu a šíreniu na tomto území a ktorým sa zrušuje rozhodnutie

2012/138/EÚ s výnimkou jeho článku 2, článku 3 a prílohy I, ktoré sa zrušujú s účinnosťou od 1. januára 2024.(Ú. v. EÚ L 281, 31.10.2022, s. 53 – 70)

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 z 26. októbra 2016 o ochranných opatreniach proti škodcom rastlín, ktorým sa menia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 228/2013, (EÚ) č. 652/2014 a (EÚ) č. 1143/2014 a zrušujú smernice Rady 69/464/EHS, 74/647/EHS, 93/85/EHS, 98/57/ES, 2000/29/ES, 2006/91/ES a 2007/33/ES. (Ú. v. EÚ L 317, 23.11.2016, s. 4 – 104) v platnom znení
- Vykonávacie Nariadenie Komisie (EÚ) 2019/2072 z 28. novembra 2019, ktorým sa stanovujú jednotné podmienky vykonávania nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031, pokiaľ ide o ochranné opatrenia proti škodcom rastlín, a ktorým sa zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 690/2008 a ktorým sa mení vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2019 (Ú. v. EÚ L 319, 10.12.2019, s. 1 – 279) v platnom znení
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1702 z 1. augusta 2019, ktorým sa dopĺňa nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2031 zostavením zoznamu prioritných škodcov.(Ú. v. EÚ L 260, 11.10.2019, s. 8 – 10)
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/625 z 15. marca 2017 o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a pre prípravky na ochranu rastlín, o zmene nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 999/2001, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, (EÚ) č. 1151/2012, (EÚ) č. 652/2014, (EÚ) 2016/429 a (EÚ) 2016/2031, nariadení Rady (ES) č. 1/2005 a (ES) č. 1099/2009 a smerníc Rady 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES a 2008/120/ES a o zrušení nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 854/2004 a (ES) č. 882/2004, smerníc Rady 89/608/EHS, 89/662/EHS, 90/425/EHS, 91/496/EHS, 96/23/ES, 96/93/ES a 97/78/ES a rozhodnutia Rady 92/438/EHS (nariadenie o úradných kontrolách) (ďalej len „nariadenie o úradných kontrolách“)(Ú. v. EÚ L 95, 7.4.2017, s. 1 – 142) v platnom znení
- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2016/159 zo 4. februára 2016, ktorým sa stanovujú postupy predkladania žiadostí o granty a žiadostí o platbu, ako aj súvisiacich informácií, pokiaľ ide o núdzové opatrenia proti škodcom rastlín podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 652/2014: (Ú. v. ES L 031 6.2.2016) v platnom znení.
- Vykonávacie nariadenie Komisie (EÚ) 2019/1715 z 30. septembra 2019, ktorým sa stanovujú pravidlá fungovania systému riadenia informácií pre úradné kontroly a jeho zložiek („nariadenie o IMSOC“): (Ú. v. ES L 261 14.10.2019) v platnom znení
- Zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 405/2011“)
- Zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane prírody a krajiny“)

3. Popis *Anoplophora chinensis*

Živočíšny druh patrí taxonomicky do triedy *Insecta* - hmyz, radu *Coleoptera* - chrobáky, čeľade *Cerambycidae* - fúzačovité, rodu *Anoplophora*.

3.1 Životný cyklus *Anoplophora chinensis*

Vajíčko *Anoplophora chinensis* má veľkosť približne 5 mm, je krémovo biele, podlhovasté a na koncoch mierne vyduté. Pred liahnutím sa sfarbuje do žltohneda. **Larva**

má typický vzhľad fúzačov, je sploštená, krémovo biela a má zreteľne článkované telo. Je beznohá a dorastá až do 5 cm. Má silné hryzadlá, na predohrudi hnedú škvrnu. Larvy sa kuklia v komôrkach. **Kukla** je zo začiatku belavá, neskôr žltkastá, pričom dorastá do dĺžky asi 3 cm. **Dospelé jedince** zvyčajne dorastajú do 1,9 – 3,7 cm, sú čierne s nepravidelnými belavými škvrnami na krovkách. Báza kroviek je výrazne hrboľatá. *Anoplophora chinensis* najčastejšie osídľuje bázu kmeňa - do výšky asi 60 cm a tiež korene. Vývoj škodcu trvá 1 až 2 roky, v závislosti od podmienok. Samička nakladie priemerne 70 vajíčok. Vajíčka sú kladené jednotlivito do pripravovanej jamky v tvare písmena „T“ v kôre. Imága môžeme pozorovať od mája do októbra s najvyšším výskytom zvyčajne od mája do júla. Ak sú však podmienky prostredia optimálne, možno dospelých jedincov pozorovať aj v decembri. Maximálna ročná vzdialenosť preletu je odhadnutá približne na 194 m.

3.2 Symptomatické prejavy *Anoplophora chinensis*

Vyľahnutá **larva** *Anoplophora chinensis* sa najskôr prehrýza kôrou, pričom vytvára chodbičky v kambiu. Následne sa zavrtava do dreva. Neskôr sú v dreve viditeľné široké oválne chodby, ktoré môžu byť ku koncu vývoja lariev až 3 cm široké. Väčšina lariev vytvára tunely smerom dolu až dosahuje korene, čo je rozdiel v správaní sa lariev v porovnaní s *Anoplophora glabripennis*, ktorá vytvára galérie a tunely len v hornej časti kmeňa a hlavných konároch. Následkom žeru lariev stromy odumierajú, usychajú alebo sú oslabené a môžu byť napadnuté sekundárne inými škodcami. Príznakmi prítomnosti môže byť aj miazga vytekajúca zo spodnej časti stromu. **Dospelý jedinec** vylieza kruhovým výletovým otvorom s priemerom 1 – 1,5 cm. **Výstupné otvory sú viditeľné na báze kmeňa a na koreňoch napadnutého hostiteľa.** Charakteristickým symptómom je prítomnosť drevenej múčky a drviny vytlačenej z miesta žeru lariev a pri výletových otvoroch.

4. Kompetencie orgánov rastlinolekárskej starostlivosti v oblasti kontroly výskytu škodcov

Zodpovednosť za kontrolu *Anoplophora chinensis* na území SR má ÚKSÚP, ktorý úzko spolupracuje s NLC. Kontroly metodicky riadi a usmerňuje OOR (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP. Výkon kontroly v teréne vykonávajú oblastní fytoinšpektori OKOR Odboru kontroly (Sekcia poľnohospodárskych vstupov a kontroly) ÚKSÚP a zamestnanci NLC.

4.1 MPRV SR:

- schvaľuje NPP,
- koordinuje úlohy jednotlivých zodpovedných orgánov v rámci svojej pôsobnosti,
- je koordinačným a rozhodujúcim orgánom v prípade sporov v rámci spolupráce s orgánmi v pôsobnosti Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

4.2 ÚKSÚP:

Po potvrdení výskytu *Anoplophora chinensis*

4.2.1 ÚKSÚP (vecne príslušný odbor ochrany rastlín)

- nariadi podľa § 9 ods. 2 zákona č. 405/2011 Z. z. v súlade s bodom 13 rastlinolekárskych opatrení zameraných na eradikáciu škodcu pre vlastníkov alebo užívateľov pozemkov vo vymedzenej oblasti.
- vypracuje akčný plán podľa čl. 27 nariadenia (EÚ) 2016/2031
- informuje Európsku Komisiu a ostatné členské štáty o výskyte *Anoplophora chinensis* a prijatých opatreniach.

4.2.2 Odbor ochrany rastlín:

a) vedúci oddelenia vnútornej karantény:

- koordinuje všetky činnosti súvisiace s týmto pohotovostným plánom,
- z dostupných podkladov určuje vymedzenú oblasť,
- zabezpečuje informovanosť v rámci vymedzenej oblasti (registrované subjekty, sušiarne, užívatelia a vlastníci pôdy, obecné a mestské úrady a pod.),
- komunikuje s dotknutými subjektami, užívateľmi a vlastníkami pozemkov,
- organizuje osobné stretnutia dotknutých subjektov, užívateľov a vlastníkov pôdy nachádzajúcich sa vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje školenia pre osoby, ktoré sú, okrem fytoinšpektorov, zapojené do prieskumu a odberu vzoriek,
- zhromažďuje podklady pre dodatočné finančné zabezpečenie úloh vyplývajúcich z tohto pohotovostného plánu,

b) koordinátor prieskumov škodlivých organizmov:

- vypracúva plány prieskumu a odberu vzoriek vo vymedzenej oblasti,
- zabezpečuje informovanosť verejnosti,
- spracúva informácie a podklady z terénnych kontrol,
- vypracúva mapy miest prieskumu vzorkovania a vymedzených oblastí,

c) pracovník 1 oddelenia vnútornej karantény:

- prijíma oznámenia z podozrenia na výskyt *Anoplophora chinensis*,
- vypracúva rozhodnutia na eradikáciu výskytu *Anoplophora chinensis*,
- spolupracuje pri určovaní vymedzenej oblasti,
- koordinuje kontrolu vykonania nariadených rastlinolekárskych opatrení,

d) pracovník 2 oddelenia vnútornej karantény:

- zhromažďuje písomné dokumenty súvisiace s výskytom *Anoplophora chinensis*,
- spolupracuje pri zabezpečení materiálneho vybavenia fytoinšpektorov,
- zhromažďuje podklady pre zabezpečenie odškodnenia dotknutých subjektov,

e) *pracovník zastupujúci SR na zasadnutiach SCoPAFF:*

- zasiela správy o výskyte *Anoplophora chinensis* a vydaných eradikačných opatreniach Komisii a členským štátom,
- v prípade potreby komunikuje s dotknutým štátom, do ktorého by zasiahla vymedzená oblasť *Anoplophora chinensis*,
- komunikuje s Komisiou ohľadom odškodnenia dotknutých subjektov.

4.2.3 Odbor kontroly – riaditeľ:

- rozhoduje o zapojení inšpektorov iných oddelení odboru kontroly do prieskumu a vzorkovania vo vymedzených oblastiach *Anoplophora chinensis*.

4.2.3.1 Oddelenie kontroly ochrany rastlín:

a) *vedúci oddelenia kontroly ochrany rastlín:*

- rozhoduje o presunoch fytoinšpektorov do vymedzených oblastí v rámci SR za účelom vykonávania prieskumu a vzorkovania na *Anoplophora chinensis*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie fytoinšpektorov,

b) *fytoinšpektori:*

- vykonávajú v teréne prieskum a odber vzoriek *Anoplophora chinensis*,
- poskytujú podklady na určenie vymedzenej oblasti.

4.2.4. Odbor laboratórnych činností (Sekcia laboratórnych činností a TSÚP):

- prioritne vykonáva diagnostické rozborov vzoriek z vymedzenej oblasti na *Anoplophora chinensis*,
- zabezpečuje materiálne vybavenie potrebné pre diagnostiku vysokých počtov vzoriek tak, aby sa zbytočne nepredlžoval čas diagnostiky.

4.3 NLC (odbor ochrany lesa):

- pripravuje mapové podklady výskytu hostiteľských rastlín v lesných porastoch,
- pripravuje porastové mapy pre dotknuté územie s vyznačením jednotlivých zón,
- spolu informuje užívateľov lesov v dotknutých oblastiach na území SR o výskyte *Anoplophora chinensis* a zaradení porastov do zón,

- spolupracuje pri zabezpečovaní monitoringu a odberoch vzoriek *Anoplophora chinensis* v lesných porastoch.
- Ústav lesných zdrojov a informatiky NLC na žiadosť MPRV SR vytvorí databázu firiem zaoberajúcich sa ťažbou dreva a arboristikou, ktorých je potrebné osloviť pre potreby ochranných opatrení, pričom následne spolupracuje pri konkrétnom výbere subjektov na vykonanie rastlinolekárskeho opatrenia.

5. Prístup príslušných orgánov do priestorov profesionálnych prevádzkovateľov, iných príslušných prevádzkovateľov a fyzických osôb

Podľa § 10 zákona č. 405/2011 Z. z. fytoinšpektor je oprávnený vstupovať na pozemky a do prevádzkových priestorov, v ktorých sa rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety pestujú, vyrábajú, používajú, skladujú, uvádzajú na trh alebo sú v nich inak prítomné. Zároveň má fytoinšpektor oprávnenie vstupovať do dopravných prostriedkov, ktorými sa prepravujú samotné rastliny, rastlinné produkty alebo iné predmety.

6. Podozrenie z výskytu *Anoplophora chinensis*

Podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona č. 405/2011 sú osoby na úseku rastlinolekárskej starostlivosti povinné oznámiť bezodkladne kontrolnému ústavu výskyt, rozširovanie alebo podozrenie z výskytu karanténnych škodcov Únie alebo príznaky napadnutia alebo poškodenia týmito škodlivými organizmami.

6.1 Opatrenia, ktoré musia ihneď prijať profesionálni prevádzkovatelia

Ak má profesionálny prevádzkovateľ podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Anoplophora chinensis* na rastlinách, rastlinných produktoch alebo iných predmetoch, ktoré sú pod kontrolou daného prevádzkovateľa, ihneď toto podozrenie oznámi odboru ochrany rastlín ÚKSÚP, aby tento prijal opatrenia v súlade s článkom 10 nariadenia 2016/2031. Profesionálny prevádzkovateľ v prípade potreby takisto ihneď prijme predbežné opatrenia s cieľom zabrániť usídleniu a šíreniu škodcu *Anoplophora chinensis*.

6.2 Opatrenia, ktoré majú prijať osoby iné ako profesionálni prevádzkovatelia

Každá osoba iná ako profesionálny prevádzkovateľ, ktorá má odôvodnené podozrenie na výskyt karanténneho škodcu Únie *Anoplophora chinensis*, ihneď oznámi túto skutočnosť odboru ochrany rastlín ÚKSÚP. Ak sa oznámenie nepodá písomne, odbor ochrany rastlín ÚKSÚP o ňom vyhotoví úradný záznam. Uvedená osoba poskytne informácie o tomto výskyte, ktoré má k dispozícii.

Osoba, ktorá podala oznámenie konzultuje s OOR opatrenia, ktoré je potrebné prijať na zabránenie šírenia škodcu *Anoplophora chinensis* a jeho odstránenie z dotknutých rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov a v náležitom prípade z priestorov danej osoby.

Hlásenie podozrenia výskytu škodcu *Anoplophora chinensis* možno realizovať telefonicky na telefónnom čísle 02/59 88 03 45, e-mailom na ochrana@uksup.sk alebo písomne na adresu:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Odbor ochrany rastlín
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Všetky nahlásené podozrenia z výskytu je potrebné prešetriť fytoinšpektormi kontrolného ústavu, resp. zamestnancami NLC. Okrem miesta podozrivého na výskyt je potrebné skontrolovať aj jeho bezprostredné okolie. Kontrola je zameraná na hostiteľov *Anoplophora chinensis* v danej lokalite. Kontrolovaný je ich zdravotný stav a v prípade potreby sa odoberie vzorka na diagnostický rozbor. Z danej kontroly podá fytoinšpektor podrobnú správu prostredníctvom Záznamu o vykonaní kontroly – A Odboru ochrany rastlín kontrolného ústavu.

V prípade oznámenia od iného členského štátu, že vymedzená oblasť zriadená týmto členským štátom zasahuje na územie SR, ÚKSÚP postupuje podľa konkrétnej situácie spôsobenej týmto oznámením a v súlade s týmto pohotovostným plánom.

7. Postupy na zaznamenanie zistení výskytu *Anoplophora chinensis*

Aby sa potvrdila prítomnosť *Anoplophora chinensis* je potrebné odobrať vzorku škodcu alebo časti napadnutého rastlinného materiálu (vrátane dreva). Za použitia píly alebo dláta v mieste s viditeľnými príznakmi napadnutia (požerky v lyku a dreve, výletové otvory) na spodnej časti kmeňa alebo podľa možnosti z koreňov sa odoberie vzorka. Vzorka má byť vo forme výrezu dlhého najmenej 20 cm, širokom aspoň 10 cm a vysokom aspoň 5 cm. Odber vzorky fytoinšpektori a zamestnanci NLC uskutočnia počas celého roka, ale najmä v období pred výletom prvých dospelých jedincov alebo odchyt dospelých jedincov uskutočnia prostredníctvom lapačov. Nakoľko ide o karanténny materiál, je potrebné zabezpečiť, aby bola vzorka zabalená tak, aby nedošlo k poškodeniu obalu a prípadnému ďalšiemu šíreniu škodcu *Anoplophora chinensis*. Vzorka slúžiaca na rozbor musí byť označená identifikačnými údajmi, aby bolo možné vzorky v laboratóriu spárovať s informáciami uvedenými v priloženom Zázname o odbere vzorky, ktorý musí obsahovať najmenej: jedinečné číslo odberu, dátum odberu, miesto odberu vrátane GPS súradníc, typ výsadby, názov subjektu, z ktorého bola vzorka odobratá, v prípade odberu rastliny názov hostiteľa, príznakovosť a meno vzorkovateľa. Záznamy o odbere vzorky sú v písomnej aj/alebo elektronickej podobe v elektronickom systéme ÚKSÚP. Na účely mapovania miest prieskumu a miest vzorkovania sa využije elektronický systém NLC, ktorý umožní prístup všetkým fytoinšpektorom.

Prieskum a vzorkovanie vykonávajú aj ďalšie vyškolené osoby a iné fyzické osoby delegované na tieto činnosti v súlade s článkom 30 nariadenia o úradných kontrolách.

8. Diagnostické laboratória

Odobraté vzorky rastlín a dreva, alebo škodcu akéhokoľvek vývinového štádia (usmrtené, prípadne živé, pri ktorých je nevyhnutné zabrániť náhodnému vypusteniu), sú zasielané do jednotlivých diagnostických laboratórií Sekcie laboratórnych činností kontrolného ústavu na adresy:

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Matúškova 21
833 16 Bratislava

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
SNP 746/99
96202 Vígľaš

Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave
Skúšobné laboratórium diagnostiky škodlivých organizmov
Letná 3
041 39 Košice

Diagnostické metódy

Pre stanovenie prítomnosti *Anoplophora chinensis* v odobratých vzorkách sa používa EPPO PM 7/149 (1).

Referenčné laboratóriá EÚ pre hmyz a roztoče:

konzorcium pod vedením French Agency for Food, Environmental and Occupational Health and Safety (ANSES)
Plant Health Laboratory, Entomology and Invasive Plants Unit
755 avenue du campus Agropolis
CS 30016, 34988 Montferrier-sur-Lez cedex
Francúzsko,

ktorého súčasťou je aj:

Austrian Agency for Health and Food Safety
AGES, Institute for Sustainable Plant Production
Spargelfeldstraße 191
1220 Viedeň
Rakúsko

9. Potvrdenie výskytu *Anoplophora chinensis*

Po potvrdení výskytu *Anoplophora chinensis* ÚKSÚP informuje dotknutý subjekt (a v prípade potreby NLC), v ktorom bol potvrdený výskyt škodcu o tomto výskyte a potrebe prijatia eradikačných opatrení. ÚKSÚP následne vypracuje akčný plán, ktorý musí vychádzať z NPP pre prípad podozrenia a výskytu prioritného škodcu *Anoplophora chinensis*.

Po potvrdení výskytu *Anoplophora chinensis* ÚKSÚP zhromaždí tieto informácie:

- pravdepodobný pôvod *Anoplophora chinensis* ak je podozrenie, že pôvodcom ohniska je zásielka rastlín alebo rastlinných produktov, vrátane dreva a drevených výrobkov,
- geografickú polohu daného výskytu vrátane akýchkoľvek abiotických faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť ohnisko nákazy, napr. výskyt bol zaznamenaný na významnej dopravnej trase,
- mapovanie výskytu, ktoré zahŕňa zobrazenie infikovaných hostiteľov v danej lokalite s popisom (druh, odroda, štádium vývoja...) a odhad početnosti a rozmiestnenia potenciálnych hostiteľov v bezprostrednom okolí od miesta výskytu,
- kedy a ako bol škodca zistený a identifikovaný (vrátane fotografií),
- úroveň výskytu *Anoplophora chinensis* a ich vývinové štádium,
- rozsah a dosah škôd,

- v závislosti od miesta výskytu – informácie o dovoze hostiteľov do dotknutého subjektu za obdobie posledných 12 mesiacov,
- v závislosti od miesta výskytu – nedávny dovoz alebo presun hostiteľov do iných subjektov z infikovaného subjektu,
- v závislosti od miesta výskytu – prístupnosť miesta pre mechanizáciu na likvidáciu hostiteľov,
- ošetrovanie hostiteľov, ktoré by mohlo ovplyvniť vývoj symptómov alebo diagnostiku škodcu,
- pri zásielkach podrobné informácie o mieste pôvodu dovezeného tovaru.

10. Geografické určenie vymedzenej oblasti

Po potvrdení výskytu *Anoplophora chinensis* fytoinšpektori vykonajú delimitačný prieskum za účelom určenia zamorenej zóny a zistenia rozšírenia *Anoplophora chinensis* na danom území.

Prieskum sa začína od potvrdeného napadnutého hostiteľa a pokračuje smerom von od neho.

10.1 Určenie vymedzenej oblasti

Na základe delimitačného prieskumu *Anoplophora chinensis* OOR určí **vymedzenú oblasť**, ktorá pozostáva zo:

- **zamorenej zóny**, ktorá zahrňuje napadnuté rastliny a všetky špecifikované rastliny, v prípade ktorých je pravdepodobné, že budú napadnuté, nachádzajúce sa v okruhu 100 m okolo napadnutých rastlín,
- z **nárazníkovej zóny** so šírkou aspoň 2 km od hranice zamorenej zóny.

Presné vymedzenie zamorenej zóny a nárazníkovej zóny je založené na vedeckých princípoch, biologických vlastnostiach *Anoplophora chinensis*, rozsahu zamorenia a rozložení hostiteľských rastlín v príslušnej oblasti. V prípade prijatia eradikačných opatrení a v prípade, že ÚKSÚP dospeje k záveru, že eradikácia *Anoplophora chinensis* je možná, pričom sa zohľadnia okolnosti prieniku, ako je jeho veľkosť a miesto, miera napadnutia alebo počet a distribúcia hostiteľských rastlín, sa šírka nárazníkovej zóny môže zmenšiť na najmenej 1 km.

Vymedzená oblasť vytvorená na základe výsledkov delimitačného prieskumu fytoinšpektorov a zamestnancov NLC musí byť stanovená čo najskôr od zistenia pozitívneho výskytu, nakoľko prioritou je zabránenie šíreniu *Anoplophora chinensis* do ďalších lokalít. To si vyžaduje rýchlu reakciu od zistenia výskytu a rovnako aj dostatočný počet vyškolených osôb, ktorí v teréne zabezpečujú tieto kontroly. Na urýchlenie určenia vymedzenej oblasti môže ÚKSÚP v prípade potreby využiť aj snímkovanie dronmi pri dodržaní príslušných legislatívnych predpisov.

Vymedzená oblasť sa určí v prípade, ak:

- sa zistí výskyt živých alebo mŕtvych štádií *Anoplophora chinensis* na hostiteľských rastlinách (napr. v type výsadby sad, verejná zeleň),
- sa zistia živé alebo mŕtve štádiá *Anoplophora chinensis* na rastlinách určených na výsadbu, z ktorých škodca *Anoplophora chinensis* pochádza alebo by mohol pochádzať,
- sa odchytiť živé dospelé jedince *Anoplophora chinensis* za okolností, keď dospelé jedince mohli uniknúť aj do okolia.

Vo vymedzenej oblasti sa vykonávajú opatrenia, ktorých cieľom je zabránenie pohybu potenciálne napadnutého materiálu. K týmto opatreniam patrí zákaz pohybu nespracovaného dreva (vrátane palivového dreva, guľatiny, drevnej štiepky, odpadového dreva a pod.) a rastlín určených na výsadbu. Tento zákaz sa vzťahuje na pohyb uvedeného materiálu zo zamorenej zóny do nárazníkovej zóny a z nárazníkovej zóny do okolitých oblastí.

Ak sa v nárazníkovej zóne zistí prítomnosť *Anoplophora chinensis*, ÚKSÚP bezodkladne určí novú vymedzenú oblasť zohľadňujúcu dané zistenie. Vo vymedzenej oblasti sa nesmú po dobu trvania obmedzení vysádzať nové rastliny hostiteľov. V prípade, že sa má vymedzená oblasť rozšíriť za hranice SR, ÚKSÚP okamžite informuje príslušnú národnú organizáciu na ochranu rastlín o tejto skutočnosti.

Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Anoplophora chinensis*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Anoplophora chinensis* v nárazníkovej zóne sa oznamuje bezodkladne Komisii a ostatným členským štátom.

10.2 Výnimky z určenia vymedzenej oblasti

ÚKSÚP sa môže rozhodnúť nezriaďiť vymedzenú oblasť, ak je splnená jedna z týchto podmienok:

- a) existujú dôkazy o tom, že *Anoplophora chinensis* bola na územie SR zavlečená spolu s rastlinami, na ktorých bola zistená a uvedené rastliny boli napadnuté pred ich dovozom na územie SR alebo ide o izolovaný nález, v prípade ktorého sa nepredpokladá, že by sa škodca *Anoplophora chinensis* usídlil v podmienkach SR;
- b) na základe výsledkov osobitného preskúmania a prijatých eradikačných opatrení sa zistilo, že škodca *Anoplophora chinensis* sa neusídlil a jeho šírenie a úspešné rozmnožovanie nie je z dôvodu jeho biologických charakteristík možné.

Ak ÚKSÚP využije výnimku z určenia vymedzenej oblasti, musí:

- a) okamžite prijať opatrenia na zabezpečenie urýchlenej eradikácie *Anoplophora chinensis* a na vylúčenie možnosti jeho šírenia;
- b) počas aspoň jedného životného cyklu *Anoplophora chinensis* plus jeden ďalší rok a najmenej počas štyroch po sebe nasledujúcich rokov monitorovať oblasť širokú najmenej 1 km okolo napadnutých rastlín alebo miesta, kde sa zistil výskyt škodcu
- c) zničiť všetok napadnutý rastlinný materiál;

- d) čo najdôkladnejšie spätne vysledovať pôvod napadnutia a rastliny, s ktorými sa spája prípad napadnutia, a preskúmať tieto rastliny na účely zistenia akýchkoľvek príznakov napadnutia; preskúmanie zahŕňa cieľný deštruktívny odber vzoriek;
- e) zvyšovať informovanosť verejnosti o hrozbe, ktorú škodca *Anoplophora chinensis* predstavuje, ako aj
- f) prijať akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže pomôcť pri eradikácii *Anoplophora chinensis*, zohľadňujúc pritom normu ISPM č. 9 a uplatňujúc integrovaný prístup v súlade s princípmi stanovenými v norme ISPM č. 14.

10.3 Požiadavky na premiestňovanie rastlín v rámci územia Únie

1. Špecifikované rastliny s pôvodom vo vymedzených oblastiach určenej podľa bodu 10.1 (Určenie vymedzenej oblasti) sa môžu premiestňovať z vymedzených oblastí a zo zamorených zón do nárazníkových zón len vtedy, ak je k nim priložený rastlinný pas a ak sa počas najmenej dvoch rokov pred premiestnením, alebo v prípade rastlín mladších ako dva roky počas ich celého života, pestovali na mieste výroby, ktoré spĺňa všetky tieto požiadavky:

- a) miesto výroby je zaregistrované,
- b) v mieste výroby sa vykonali každoročne vo vhodných obdobiach aspoň dve úradné kontroly na zistenie príznakov napadnutia po *Anoplophora chinensis*, pričom sa pri nich žiadne takéto príznaky nezistili; Tieto úradné kontroly zahŕňujú cieľný deštruktívny odber vzoriek z koreňov a stoniek rastlín. Veľkosť vzorky určenej na kontrolu musí byť taká, aby umožňovala detekciu aspoň 1 % miery napadnutia s úrovňou spoľahlivosti 99 %,
- c) miesto výroby sa nachádza vo vymedzenej oblasti, v ktorej sa každoročne vo vhodných obdobiach a v okruhu najmenej 1 km okolo lokality vykonali úradné prieskumy na zistenie výskytu *Anoplophora chinensis* alebo príznakov napadnutia, pričom sa nezistil žiaden výskyt *Anoplophora chinensis* ani príznaky napadnutia, a v ktorej sa rastliny pestovali v lokalite:
 - s úplnou fyzickou ochranou proti zavlečeniu *Anoplophora chinensis*, alebo
 - ak sa v prípade potreby uplatnili vhodné preventívne ošetrenia, alebo
 - ak sa pred premiestnením vykoná cieľný deštruktívny odber vzoriek z každej dávky špecifikovaných rastlín.

Tabuľka uvádza miery pre deštruktívny odber vzoriek pre **písm. c.**

Počet rastlín v sade	Miera pre deštruktívny odber vzoriek (počet rastlín, ktoré sa majú rozrezať)
1 – 4 500	10 % z veľkosti dávky
> 4 500	450

Podpníky pestované na mieste výroby, ktoré spĺňa všetky požiadavky uvedené v bode 1, môžu byť zaštepené vrúbľami, ktoré neboli vypestované za podmienok uvedených v bode 1, ktorých priemer v najširšom mieste však nepresahuje 1 cm.

2. Špecifikované rastliny, ktoré nepochádzajú z vymedzených oblastí, no sú premiestňované na miesto výroby, ktoré sa v týchto oblastiach nachádza, sa môžu premiestňovať v rámci územia Únie len pod podmienkou, že toto miesto výroby spĺňa požiadavky stanovené v bode 1 písm. c) a len ak rastliny sprevádza rastlinný pas.

3. Špecifikované rastliny dovezené z tretích krajín, v ktorých je známy výskyt špecifikovaného škodcu, sa môžu premiestňovať v rámci územia Únie iba vtedy, ak je k nim priložený rastlinný pas.

11. Informovanie Komisie, ostatných členských štátov, dotknutých profesionálnych prevádzkovateľov a verejnosti o výskyte *Anoplophora chinensis*

Ak je úradne potvrdená prítomnosť *Anoplophora chinensis* na území SR ÚKSÚP zabezpečí:

1. informovanie Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR,
2. informuje NLC; v prípade, že NLC má ako prvé podozrenie z výskytu, bezodkladne informuje ÚKSÚP o tejto skutočnosti,
3. informovanie Komisie a ostatných členských štátov o výskyte prioritného škodcu *Anoplophora chinensis* v súlade s nariadením o IMSOC. Správa obsahuje minimálne počty a lokality s výskytom *Anoplophora chinensis* vrátane máp, počtu napadnutých rastlín, rastlinných produktov a iných predmetov, ktoré boli identifikované, ovzorkované a testované, ako aj samotné výsledky laboratórnych testov. Taktiež je potrebné oznámiť Komisii a ostatným členským štátom opatrenia, ktoré boli prijaté a ktoré sa rozhodla SR prijať na eradikáciu *Anoplophora chinensis*. Podobne sa postupuje aj v prípade zistenia výskytu v ďalšej oblasti, kde výskyt *Anoplophora chinensis* predtým nebol známy. Vymedzené oblasti a zároveň aj ich zmeny, oznámi ÚKSÚP Komisii a ostatným členským štátom do jedného mesiaca odo dňa, keď sa zistila prítomnosť *Anoplophora chinensis*. Akýkoľvek dôkaz poukazujúci na prítomnosť *Anoplophora chinensis* v nárazníkovej zóne sa Komisii a ostatným členským štátom oznamuje bezodkladne,
4. informovanie verejnosti o opatreniach, ktoré prijal a ktoré plánuje prijať, a o všetkých opatreniach, ktoré majú prijať príslušné kategórie profesionálnych prevádzkovateľov alebo iné osoby,
5. organizovanie pravidelných stretnutí, ktorých cieľom je riešiť aktuálny stav šírenia *Anoplophora chinensis*, prijaté opatrenia, financovane, zvyšovanie povedomia o výskytoch a pod.

12. Dohľad a eradikácia

V prípade, že sa počas prieskumov vymedzenej oblasti nezistia napadnuté hostiteľské rastliny a nie sú ani žiadne dôkazy o možnej prítomnosti *Anoplophora chinensis*, situácia sa vyhodnotí tak, že sa škodca *Anoplophora chinensis* nemohol ďalej šíriť do prostredia, ÚKSÚP

pristúpi k **dohľadu** nad miestom výskytu. Takéto miesto je potrebné niekoľkokrát v priebehu roka skontrolovať, pričom prieskumy sa vykonávajú v oblasti s polomerom 0,5 km od miesta výskytu. Pri tomto intenzívnom prieskume sa vykonávajú kontroly každého hostiteľa a spojí sa aj s prieskumom pomocou feromónových lapačov. Tie sa nainštalujú v okolí miesta výskytu a pravidelne raz za dva týždne sa skontrolujú. Tento prieskum a dotknutý subjekt sú pod stálou rastlinolekárskou kontrolou najmenej 4 roky.

V prípade, že sa počas prieskumov **nezistia príznakové rastliny**, ale existuje vysoká pravdepodobnosť, že sa dospelé jedince *Anoplophora chinensis* rozšírili do okolitého prostredia, je potrebné vykonávať prísnejší dohľad nad miestom výskytu, ktorý je popísaný v časti 14. „Prieskumy vymedzených oblastí pre *Anoplophora chinensis*“. Po stanovení vymedzených oblastí je potrebné vykonávať ich každoročné pravidelné kontroly.

V prípade, že sa počas prieskumov **zistia príznakové rastliny**, je potrebné vykonať eradikáciu. Vzhľadom na dodatočné zistenia veľkosti populácie vyššie uvedených prioritných škodcov Únie na základe prieskumov vo vymedzených oblastiach sa ÚKSÚP rozhodne, či je možné ďalej pokračovať v eradikácii alebo sa zameria na spomalenie šírenia zisteného škodcu a zníženie jeho vplyvu. Tam, kde sa neobjavia žiadne dospelé jedince a ich schopnosť šírenia je obmedzená, môže byť možná eradikácia. Rovnako je pravdepodobná eradikácia vtedy, ak je napadnutie obmedzené iba na oblasť s malým počtom hostiteľov. V prípade väčšieho rozptýlenia škodcu do širšej oblasti a s vyšším počtom hostiteľov, eradikácia nemusí byť účinná.

13. Rastlinolekárske opatrenia

V prípade potvrdenia výskytu *Anoplophora chinensis* ÚKSÚP rozhodnutím nariadi rastlinolekárske opatrenia, ktoré musí prijať a realizovať osoba, ktorá je užívateľom dotknutých pozemkov s napadnutými rastlinami alebo má pod kontrolou dotknutý tovar. Vo fáze prípravy rozhodnutia ÚKSÚP komunikuje s dotknutým subjektom reálne možnosti vykonania potrebných opatrení z hľadiska materiálneho vybavenia a finančného krytia. V prípade výskytu u profesionálneho prevádzkovateľa dostane subjekt pokyny s predbežnými opatreniami ešte pred zaslaním rozhodnutia, ktorých cieľom je znížiť riziko šírenia zisteného škodcu. Rozhodnutie sa zasiela dotknutému subjektu a fytoinšpektorovi spolu s termínom vykonania opatrení. Subjekt zabezpečí mechanizáciu na likvidáciu rastlín, zlikviduje napadnuté rastliny a zabezpečí čistenie a dezinfekciu mechanizácie na vlastné náklady. Ak subjekt dané opatrenia nevykoná, zabezpečí ich vykonanie ÚKSÚP na náklady daného subjektu. Na zabezpečenie mechanizácie na likvidáciu rastlín, ich čistenie a dezinfekciu nie je potrebné vyhlasovať výberové konanie, ale ich možno realizovať priamym zadáním, čo zabezpečí ÚKSÚP v spolupráci s NLC.

Opatrenia je potrebné vykonať pod dohľadom fytoinšpektora, prípadne pri rozsiahlejších opatreniach fytoinšpektor vykoná kontrolu po ukončení realizácie uložených opatrení. Z následnej kontroly je potrebné spísať záznam s podrobným popisom vykonaných opatrení.

Rastlinolekárske opatrenia zamerané na eradikáciu zahŕňajú:

- a) okamžité vytínanie/vytrhávanie napadnutých rastlín a rastlín vykazujúcich príznaky napadnutia spôsobeného *Anoplophora chinensis* vrátane úplného odstránenia koreňov. Ak nie je možné odstrániť hlboko zakorenené pne a povrchové korene, tieto sa musia vyhlbiť najmenej do hĺbky 40 cm pod úroveň povrchu alebo sa musia pokryť materiálom, ktorý zabezpečí ochranu proti hmyzu;

- b) okamžité vytínanie/vytrhávanie všetkých špecifikovaných rastlín a odstránenie ich koreňov v okruhu 100 metrov okolo napadnutých rastlín a preskúmanie týchto špecifikovaných rastlín s cieľom zistiť akékoľvek príznaky napadnutia *Anoplophora chinensis* a vytínanie/vytrhávanie a odstraňovanie sa musí vykonať včas pred začiatkom ďalšieho obdobia letovej aktivity;
- c) odstránenie, vizuálna kontrola a likvidácia vyťatých/vytrhnutých rastlín a ich koreňov (podľa bodu a) tejto kapitoly). V tejto fáze je potrebné prijať všetky potrebné opatrenia na predchádzanie šíreniu *Anoplophora chinensis*. Likvidácia je možná na mieste a to štiepkovaním na fragmenty menšie ako 2,5 cm alebo spálením. V prípade *Anoplophora chinensis* je potrebné vykonávať frézovanie koreňov dostatočne hlboko (nie menej než 40 cm pod povrchom);
- d) zákaz akéhokoľvek premiestňovania potenciálne napadnutého materiálu z vymedzenej oblasti;
- e) vyšetrenie pôvodu napadnutia čo najdôkladnejším spätným vysledovaním rastlín a preskúmaním týchto rastlín na účely zistenia akýchkoľvek príznakov napadnutia. Preskúmanie zahŕňa cielený deštruktívny odber vzoriek;
- f) prípadné nahradenie špecifikovaných rastlín inými nenáchylnými druhmi rastlín;
- g) zákaz vysádzania nových špecifikovaných rastlín na otvorenom priestranstve v oblasti uvedenej v písmene b) tohto odseku, okrem miest výroby uvedených v prvom bode článku 10.3 (Požiadavky na premiestňovanie rastlín v rámci územia Únie);
- h) intenzívne prieskumy hostiteľských rastlín vykonané vo vymedzenej oblasti, s osobitným zameraním na nárazníkovú zónu, ktorých cieľom je zistiť výskyt špecifikovaného škodcu a ktoré prípadne zahŕňajú cielený deštruktívny odber vzoriek;
- i) v prípade použitia indikátorových rastlín sa tieto rastliny podrobia kontrolám aspoň raz za mesiac a najneskôr po dvoch rokoch sa preskúmajú a zničia;
- j) v prípade potreby špecifické opatrenia na riešenie osobitných situácií alebo komplikácií, pri ktorých by sa mohlo odôvodnene predpokladať, že zabránia eradikácii, sťažia alebo oddialia ju, a najmä tie, ktoré sa týkajú dostupnosti a adekvátnej eradikácie všetkých rastlín, ktoré sú napadnuté alebo v prípade ktorých existuje podozrenie, že boli napadnuté, bez ohľadu na to, kde sa nachádzajú, či ide o verejné alebo súkromné vlastníctvo alebo bez ohľadu na osobu či subjekt, ktoré sú za ne zodpovedné;
- k) činnosti na zvýšenie informovanosti verejnosti, pokiaľ ide o nebezpečenstvo súvisiace s *Anoplophora chinensis*, ako aj opatrenia prijaté s cieľom predchádzať jeho zavlečeniu do Únie a šíreniu v nej;
- l) akékoľvek iné opatrenie, ktoré môže prispieť k eradikácii *Anoplophora chinensis* v súlade s medzinárodnou normou pre rastlinolekárske opatrenia ISPM č. 9 a k uplatneniu systémového prístupu podľa princípov stanovených v norme ISPM č. 14.

Ak ÚKSÚP dospeje k záveru, že vytínanie/vytrhávanie je nevhodné pre obmedzený počet jednotlivých rastlín z dôvodu ich osobitej sociálnej, kultúrnej alebo environmentálnej hodnoty, tieto jednotlivé rastliny sa podrobia pravidelnej mesačnej prehliadke, ktorej cieľom

je zistiť akékoľvek príznaky napadnutia, a prijímajú sa alternatívne opatrenia k vytínaniu/vytrhávaniu, ktorými sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany s cieľom zabrániť akémukoľvek možnému šíreniu špecifikovaného škodcu z týchto rastlín.

14. Prieskumy vymedzených oblastí pre *Anoplophora chinensis*

Vo vymedzených oblastiach vykonávajú fytoinšpektori každoročné prieskumy uvedené v článku 19 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 s cieľom zistiť prítomnosť *Anoplophora chinensis*. Prieskum sa začína od **potvrdeného napadnutého hostiteľa** a pokračuje smerom von od neho. Pri prieskume sa postupuje štandardizovaným spôsobom. Skontrolovaní musia byť **všetci** hostitelia v okruhu **1 km**. Do týchto intenzívnych prieskumov sú zahrnutí **všetci rastúci hostitelia** a tiež **všetko drevo hostiteľa** vyskytujúce sa v tomto okolí.

Od skontrolovania posledného hostiteľa v okruhu 1 km od prvého pozitívneho výskytu sa prieskumy vykonávajú **v okruhu ešte ďalší najmenej 1 km** (v závislosti od pravdepodobného rozsahu rozšírenia *Anoplophora chinensis* a viditeľných príznakov napadnutia), **a to v pravidelných intervaloch** (napr. skontrolovaný hostiteľ každých 10 m).

Prieskumy v nárazníkovej zóne musia vychádzať zo všeobecných usmernení úradu EFSA pre štatisticky spoľahlivé prieskumy škodcov rastlín založené na vyhodnotení rizika a koncepcia prieskumu a systém odberu vzoriek použitý v nárazníkovej zóne musia byť navrhnuté tak, aby umožnili zistiť 1 % miery výskytu napadnutých rastlín s úrovňou spoľahlivosti najmenej 95 %.

Ak sa zistí, že je napadnutých viac stromov, prieskumy sa musia rozšíriť tak, aby bol vykonaný **intenzívny prieskum**, teda kontrola **všetkých** hostiteľov **v okruhu 1 km** od týchto nových pozitívnych výskytov. Od miesta nového výskytu sa okrem okruhu 1 km vykonávajú kontroly aj ďalšieho minimálne 1 km, rovnako, ako bolo popísané vyššie (prieskum v pravidelných intervaloch).

K identifikácii napadnutých rastlín sa môžu v teréne používať aj psy vycvičené na tento účel, poprípade arboristi. Ak takýto spôsob kontroly bude využitý, jeho podrobnosti budú zapracované do akčného plánu.

Predpokladaný počet lapačov a vzoriek sa určí pomocou štatistického nástroja RIBESS+.

Hranica medzi zamorenou a nárazníkovou zónou sa v teréne monitoruje feromónovými lapačmi, ktoré je potrebné inštalovať v dostatočnej vzdialenosti od seba. Tieto feromónové lapače je potrebné pravidelne kontrolovať a ich vzorky včas vyhodnocovať. Veľkosť nárazníkovej zóny je 1, resp. 2 km od vonkajšieho okraja zamorenej zóny, pričom nárazníková zóna je vedľa zamorenej zóny a obklopuje ju.

Hranice zamorenej a nárazníkovej zóny sa v prípade zistenia nového výskytu v nárazníkovej zóne musia prehodnotiť a ich veľkosť sa stanoví na základe ďalších prieskumov.

Hostiteľov vo vymedzených oblastiach je potrebné pravidelne kontrolovať, a to v optimálnom časovom období. Tieto kontroly sa zamerávajú na symptomatické prejavy, napr. na zmenu sfarbenia listov a ich predčasný opad, či výletové otvory.

Ak výsledky prieskumov potvrdia, že *Anoplophora chinensis* sa v oblasti vyskytuje počas viac ako štyroch po sebe nasledujúcich rokov, a ak existujú dôkazy o tom, že eradikácia

škodcu *Anoplophora chinensis* už nie je možná, ÚKSÚP môže obmedziť opatrenia tak, aby slúžili na zamedzenie šírenia škodcu.

15. Zrušenie vymedzenej oblasti

Ak sa počas prieskumu vymedzených oblastí v období najmenej 4 rokov po sebe nezistí žiadny pozitívny výskyt *Anoplophora chinensis*, daná vymedzená oblasť sa môže zrušiť vrátane všetkých rastlinolekárskeho opatrení s ňou súvisiacich. Toto obdobie sa môže predĺžiť po zohľadnení dĺžky životného cyklu v klimatických podmienkach Slovenska.

16. Protokoly, v ktorých sú opísané metódy vizuálnych prehliadok, odberu vzoriek a laboratórneho testovania

V metodickom pokyne – „Metodický pokyn zisťovania výskytu karanténnych škodcov Únie a ostatných vybraných škodcov“, ktorým sa pri terénnych prehliadkach riadia fytoinšpektori sú použité nasledovné protokoly:

- PM 7/149 (1) *Anoplophora chinensis*,
- Pest survey card on *Anoplophora chinensis*,

Všetky kontroly, odbery vzoriek, diagnostika a aj všetky náklady je potrebné riadne zdokumentovať.

17. Zásady odbornej prípravy a školení

Fytoinšpektori OKOR a zamestnanci NLC absolvujú pravidelné každoročné zaškolenie ohľadom prieskumov a opatrení týkajúcich sa kontroly *Anoplophora chinensis*. V prípade pozitívneho výskytu *Anoplophora chinensis* a následného potrebného zvýšenia počtu osôb na vykonávanie kontrol v teréne, poverení zamestnanci OOR vykonajú neodkladné zaškolenie ďalších fyzických osôb na účely vykonávania prieskumu.

Okrem toho ÚKSÚP zverejňuje informačné letáky a vykonáva odborné prednášky zamerané na prioritných škodcov Únie, s cieľom zvyšovať informovanosť obyvateľstva ohľadom ochrany rastlín pred karanténymi škodcami Únie. Verejnosť má ku všetkým informáciám prístup cez internetovú stránku kontrolného ústavu www.uksup.sk.

18. Finančné zabezpečenie

Každoročné pravidelné prieskumy, vzorkovanie a diagnostika sú hradené z bežného rozpočtu dotknutých organizácií. V prípade zistenia výskytu *Anoplophora chinensis* a následného uplatňovania tohto pohotovostného plánu v praxi je potrebné finančne zabezpečiť všetky činnosti s tým súvisiace, a to finančné zabezpečenie pre:

- a) personál – mzdové náklady zamestnancov ÚKSÚP a NLC, prípadne ďalších zamestnancov zamestnaných na dobu určitú pre zabezpečenie plnenia úloh v krízových situáciách, sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR. V prípade nedostatku personálu ÚKSÚP deleguje činnosti na fyzické osoby v súlade s článkami 31 a 32 nariadenia o úradných kontrolách,

- b) materiálové vybavenie, spotrebný materiál a ostatné nevyhnutné náklady (ubytovanie a pod.) – náklady na materiálne vybavenie a spotrebný materiál sú kryté z rozpočtových zdrojov MPRV SR.

19. Odškodnenie v prípade nariadenia rastlinolekárskeho opatrenia

Dotknutým subjektom sa vyplatia náklady na odškodnenie za hodnotu zničených rastlín, rastlinných produktov alebo iných predmetov podliehajúcich opatreniam uvedeným v článku 17, článku 28 ods. 1, článku 29 ods. 1 a článku 30 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2016/2031 v medziach trhovej hodnoty, ktorú by takéto rastliny, rastlinné produkty a iné predmety mali, pokiaľ by neboli dotknuté uvedenými opatreniami; prípadná zostatková hodnota sa od odškodnenia odpočítava.

Odškodnenie hospodárskych subjektov alebo majiteľov je oprávnené len v prípade, ak opatrenia boli vykonané pod dohľadom inšpektorov ÚKSÚP.

20. Platnosť

Tento národný pohotovostný plán sa uplatňuje od 1. septembra 2023.

Pohotovostný plán sa vyhodnotí a aktualizuje vždy, keď to bude potrebné na jeho prispôbenie súčasným predpisom a vývoju rizika na území SR.

Obrazová príloha *Anoplophora chinensis*

Anoplophora chinensis (ANOLCN) - <https://gd.eppo.int>

Dospeliec *Anoplophora chinensis*

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLCN/photos>)

© Matteo MASPERO

Anoplophora chinensis (ANOLCN) - <https://gd.eppo.int>

Výstupové otvory

(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLCN/photos>)

© Matteo MASPERO

Anoplophora chinensis (ANOLCN) - <https://gd.eppo.int>

Larva *Anoplophora chinensis*
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLCN/photos>)

© Matteo MASPERO

Anoplophora chinensis (ANOLCN) - <https://gd.eppo.int>

Vajíčko *Anoplophora chinensis*
(Zdroj: <https://gd.eppo.int/taxon/ANOLCN/photos>)

Príloha č. 2 - Zoznam pomôcok pre prácu v teréne

- záhradnícke nožnice,
- nôž, sekerka, vrták,
- záhradnícka píłka,
- pinzeta,
- lopatka,
- ďalekohľad s dostatočným zväčšením,
- lupa,
- sprej na označovanie vzorkovaných stromov,
- uzatvárateľné vrecká veľkosti podľa potreby,
- plastové uzatvárateľné nádoby, napr. fľaštičky, skúmavky,
- vhodné dezinfekčné prostriedky (etanol, Savo a pod.),
- plastové nádoby so smrtiacou látkou pre hmyz (formaldehyd) tzv. smrtičky,
- leповé doštičky alebo feromónové lapače hmyzu,
- samolepiaca žltá páska s označením rastlinolekárskej kontroly,
- truhlica veľkosti cca 120x50x50 cm, prípadne iných rozmerov, ktorá sa uzatvorí natesno a slúži na prenos vzorky dreva z terénu do laboratórnych priestorov,
- prípadne ďalšie vhodné a potrebné pomôcky.

Príloha č. 3 - Možnosti ochrany

Chemická ochrana

Insekticídy, použiteľné na ochranu pred *Anoplophora chinensis* sa aplikujú do korún stromov proti dospelým jedincom a na bázu kmeňa na ničenie vajíčok a lariev.

Biologická ochrana

Literatúra uvádza niekoľko potenciálnych možností biologickej ochrany ako je hád'atko *Steinernema feltiae*, entomopatógenna huba *Beauveria brongniartii* a niektoré hmyzie parazitoidy.